

Landbohøjskolens ældste træer¹

The oldest Trees of the Royal Veterinary and Agricultural University

Keywords; Trees, Platanus, Fraxinus, Pinus, Ailanthus, Quercus, Robinia, Taxus, Larix, Fagus, Prunus, Aesculus, Ulmus, Celtis, Ginkgo, Tilia, Corylus, Acer, Vitis, History, Denmark

Af Johan Lange

Højskolens have ved Bülowvej lå i det væsentlige færdiganlagt ved bygningernes indvielse i august 1858. Af en dagbog (»Arbeids Journal for den kgl. Veterinair- og Landbohøjskoles Have«), påbegyndt den 12. juli 1858 og jævnligt forevist havens efor², fremgår det, at busketter og gange var afstukket, græsplænerne har været tilsået, og tilplantningen har været i fuld gang³.

Når havens protokoller angiver 1860 som plantningsår for alle de ældste træer, så må det antagelig skyldes unøjagtighed. Protokollerne er først påbegyndt sidst i 1870'erne af en mand, der ikke var med ved havens start.

En ikke helt ringe del af alle disse træer står endnu og har således »oplevet« alle de kuld af studerende, som er udgået fra den gamle højskole. Yderligere hører lindetræerne ved villa Rolighed under Landbohøjskolen, efter at det tidligere Københavns Sygehus og nævnte villa med tilhørende gule længer i 1918 blev erhvervet af staten og lagt under KVL. Lindene, dels den korte allé lige vest for villa Rolighed dels de to indgangstræer ved indgangsdøren mod nord, er alle parklinde, samtidige med villaen, dvs. plantet ca. 1750.

De øvrige gamle træer, nemlig de nulevende 134-årige står spredt over hele den del af haven, der blev udlagt til arboret, altså den for publikum åbne del samt den lukkede gård, som først fra 1892 ved opførelsen af den brede østfløj ud mod Bülowvej blev »lukket gård« og endelig grønnegården, dvs. den tidligere ridebane.

Begynder man en rundgang i haven ved hovedindgangen foran hovedbygningen og går til venstre (mod syd), ser man til venstre for Segelckes buste en stor og velformet platan (*Platanus orientalis*). Ifølge havens protokoller er den først plantet i 1861, men har næppe været helt spæd ved plantningen; den regnes derfor her med blandt de 134-årige. Går man nu længere mod syd, kommer man, der hvor vejen deler sig, til en gruppe

Den fredede hovedbygning til gården »Rolighed« fra midten af 1700-tallet med to stynede parklinde set fra gårdspladsen.

asketræer. Kun nogle af disse er 134 år gamle, nemlig fem i alt: en amerikansk aske-art, en almindelig ask (med bænk), en enbladet ask, en hængeask og en ejendommelig, bredvinget aske-art, der altid forhandles under navnet *Fraxinus spæthiana*, i hjørnet mellem Bülowsvej og den tidligere inspektør- og portnerbolig, Abildgaards Hus, Bülowsvej 15.

Vi er nu efterhånden kommet ind i den stærkt amputerede sydhave, der er blevet til parkeringsplads og yderligere snart skal bebygges, så de nærmest herefter nævnte træer forsvinder snart. Men der står foreløbig stadig nogle enkelte 134-årige taks nærmest biblioteket, og ude i parkeringsskel-

lene tre statelige »pinjer«, som de undertiden, men ikke ganske korrekt kaldes; det er dels en *Pinus nigra austriaca*, østrigsk fyr, dels to skovfyrre, iøjnefaldende med deres rødgullige stammer; kun den sydligste lige ved vejen er 134 år; den er meget tynd i kronen og vokser vist ikke mange millimeter i højdden mere hvert år.

Gennem hækken smutter vi ind på den brolagte plads ved gavlen af biblioteksudvidelsen fra 1920'erne. Her står en meget højstammet skyrækker (*Ailanthus altissima*), vist ved at spalte i en højtsiddende grentvege, foruden en meget stor skovelm og en ahorn. Det formodes at disse træer stammer fra den ældste plantning i 1858, måske dog først i 1859 eller 60.

Forlader vi nu dette sted og går tilbage forbi hovedbygningens facade, kommer vi efter at have passeret græsplænerne og paradisæbletræerne til en gruppe egetræer; to af disse er 134 år, nemlig frynseegen (*Quercus cerris*) og vinteregeen (*Q. petraea*); de står begge til højre for vejen. Egegruppen fortsætter (stadig til højre for vejen) i resterne af en pæregruppe; træerne her er næsten altid meget frugtbare, men det er små, beske pærer, der falder ned; planternes navne er henholdsvis snepære (*Pyrus nivalis*) og gråbladet pære (*P. elæagrifolia*).

Ganske nær pære-gruppen, men på den modsatte side af vejen, ligger ærteblomst-buskettet; det kiler sig ind i den tvege, som vejen danner her; og lige i kilens spids står Rostrup på sin sokkel. Som baggrund havde han en bred og mangestammet alpe-guldregn, *Laburnum alpinum*; men den er afløst af ganske unge individer.

Mens det altså regner med guld i den nævnte del af buskettet, har vi flere sølvdryssende træer i den modsatte ende; men kun de træer, der har øst af deres formue i 134 år, interesserer os her: *Robinia pseudoacacia* og dens to ikke meget forskellige varieteter (forskellige hverken indbyrdes eller fra hovedarten) står hvert år fulde af hvide, hængende blomterklaser, dels ud til den nord herfor liggende plæne, dels ud mod vejen, der fører op til stenhøjen midt i haven; barken er dybt furet, og i en stammetvege voksede der på et af træerne i mange år en stikkelsbærbusk, senere en flyverørn, der opnåede et stammeomfang på over 30 cm.

Vest for ærteblomstbuskettet ligger et stedsegrønt busket, der strækker sig næsten helt tilbage til hovedbygningens nordgavl; her finder vi nogle 134-årige taks; det er dog vist ikke dem alle tre, der kan rose sig af denne høje alder; og hvilken af de nærstående lærke (*Larix decidua*) der har stået der i det samme åremål, vides ikke nøje.

På højre side af den vej, der fører forbi den lave 1858-fløj, tidligere med kedelrummet, ses den offentlige haves mest tykstammede træ, nemlig en ret imponerende blodbøg, og længere ude i lyset på plænen står en korkelm med de uregelmæssigt forekommende korkfortykkelser på kviste og grene, til dels også på stammen.

Efter at have betragtet dette træ skrår vi nu ned over plænen, passerer en *Prunus tenella*, dværgmandel, der er og bliver en dværg trods sine 134 år, og når til det centrale anlæg, søen med mosebedene og stenhøjene, der halvt omkranser søen. Vi går først en afstikker ad vejen, der fører fra stenhøjens sydvesthjørne, lige mod syd; her finder vi på venstre hånd en døende sukkerbirk, *Betula lenta*, der ikke har haft det godt i de sidste ca. 80 år. Og nu er den formodentlig endegyldigt færdig.

Vi forlader den og vender tilbage til den lille centrale dam. På den halvø, der strækker sig ud i søen, står en meget bredkronet pil, *Salix blanda* er den blevet kaldt i mange år, og det synes at være det rigtige navn; ved udgravninger i haven har det vist sig, at denne plantes rødder har strakt sig langt over 50 m op i den højere liggende del af haven, fortrinsvis følgende drænrørene, der tilstoppedes fuldstændigt af rodbundter.

På toppen af den gamle del af stenhøjen (lige øst for søen med sin halvø) står en hanlig *Ginkgo*; nøjagtige data om den haves ikke, men den formodes at være meget nær ved den alder, som haven har; den er altså gammel, ganske vist kun en årsunge i forhold til de oldinge, der findes i Østen, for slet ikke at tale om træartens alder som fossil plante, men et prægtigt og interessant træ.

Fra den nordlige fløj af stenhøjen går vi nu nogle skridt i nordøstlig retning ind over plænen og finder her ganske nær ved det mod øst tilgrænsende busket en rank, tykstammet elm, *Ulmus hollandica dampieri*, ejendommelig ved de tætstillede, mørkegrønne blade, der er bølgede og stærkt savtakkede i randen. Ved at gå videre i samme retning når man ned til hjørneindgangen ganske nær ved Thorvaldsensvej, hvor der om sommeren indtil i år altid har været halvmørkt på grund af en stor trægruppe, bestående af elme og hestekastanier. Nu er elmene ved at dø af elmesyge, i sept. 92 levede kun en skærmelm og en skovelm. Hestekastanierne står på nordøstspidsen af en græsplæne, der strækker sig over mod ærteblomstbuskettet. Foruden den eurasiske, velkendte art, almindelig hestekastanie står her de amerikanske arter *Aesculus octandra* med gule blomster, den rød-blomstrede varietet *A. o. var. virginica*, der ofte forveksles med den langt svagere voksende *A. pavia* og derfor også her i haven har været etiketteret forkert i mange år; også *A. discolor* skal være 134 år gammel. Den står i 1992 etiketteret *A. pavia* og med plantningsåret 1858 og ifølge Krüssmann skal den hedde *Aesculus pavia ssp. discolor*.

Umiddelbart vest for den frodige gruppe af stedsegrønne bladbuske i havens NØ-hjørne står nu tre såkaldte nældetræ-arter, en af dem, nemlig *Celtis occidentalis* skal være 134 år; den fylder trods sin alder ikke meget i landskabet.

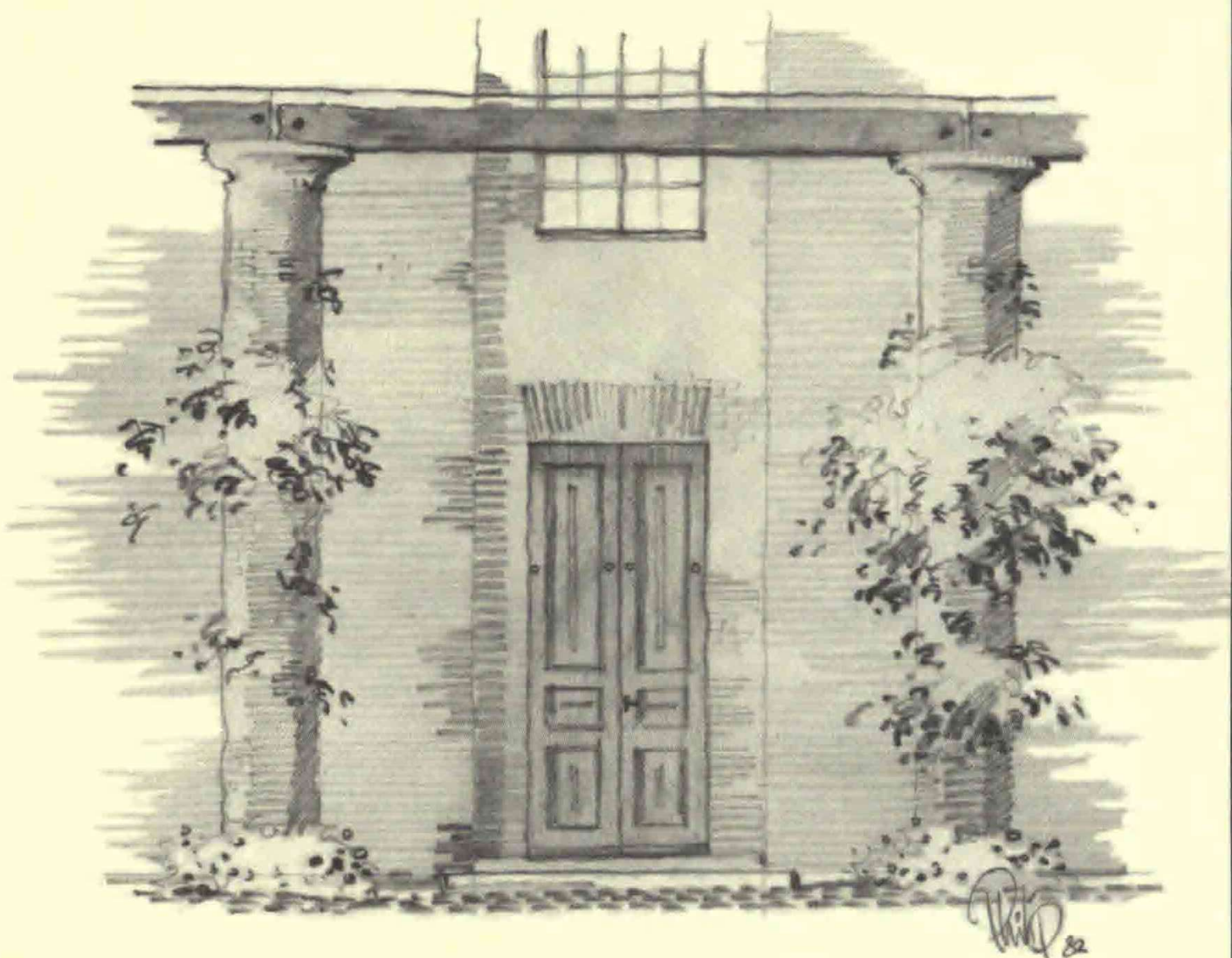
Længere mod vest og ligeledes tæt op mod muren står en hasselbusk, der i vintertilstand ikke er til at skelne fra en almindelig hassel; det er den

fligetbladede varietet *Corylus avellana urticifolia* eller *heterophylla*. Og i denne lille rest af et hasselbusket finder vi nu en, hvad stammetrykkelse og krondiameter angår, ganske anselig hasselbusk. Det er krydsningen mellem almindelig hassel og tyrkisk hassel, og den hedder på latin *Corylus colurnoides*; stammeomfang ret nær jorden 395 cm. Den har ligesom føromtalte hestekastanie i mange år stået under forkert navn, idet den antoges for en ren tyrkisk hassel; denne er dog i regelen énstammet med nærmest spids krone; dens uægte barn med alm. hassel er derimod altid flerstammet og meget bredkronet.

Nu skal vi helt ud til eller rettere i muren for at finde næste 134-årige; det er en blodbøg, der har fået god plads både til kronen, der breder sig langt ud over Thorvaldsensvej, og til stammen, der har fået adskillige decimeter luft, da muren for 60 år siden blev bygget hen imod den fra begge sider; jerngitteret, der lukker, hvor stammen endnu ikke formår at spærre, er godt på vej til at blive opslugt af ved og bark og er nu særdeles godt forankret i træet. Nøjagtig samme vellykkede eksperiment er gjort med den parklind, der nu følger i rækken; den har i sin tid også stået lige netop der, hvor muren skulle bygges; og da man heller ikke nænnede at fælde dette træ, lod man et rigeligt stort hul i muren være og indbyggede et ganske kort jerngitter fra mur til træ på begge sider af træstammen; ved at give stammen luft til begge sider har man undgået en langsom sprængning af murpartierne. I nærheden af parklinden står de øvrige almindeligt plantede linde, hvoraf de fleste nu er 134 år; det gælder skovlinden (*Tilia cordata*), storbladet lind (*Tilia platyphylla*) og de to sølvlinde (*T. tomentosa* var. *petiolaris*), der står tæt op ad hinanden.

Det næste træ, der skal omtales her, er en på grund af sin gullighvidspættede bladfylde ret iøjnefaldende plante, en broget ahornvarietet (*Acer pseudoplatanus variegatum*). Hovedarten ahorn står i nærheden lige på den anden side af vejen. Det er den offentlig tilgængelige haves næsttykkeste træ (stammeomfang 470 cm); stammen deler sig dog allerede ca. 1 m over jorden, mens lærkekvarterets blodbøg, der måler 534 i stammeomfang, har en høj, udelt stamme. Under den anselige ahorn er anbragt en permanent bænk; og her ved udsigten til søen, til stenhøjen og den svajede plæne vil vi slutte rundturen i den egentlige have, sætte os et øjeblik ned i skyggen og lade indtrykkene fra de mange ærværdige 134-årige bundfælde sig og sende en taknemmelig tanke til de mennesker, der har været med til at skabe og vedligeholde denne smukke have.

Men pligten kalder inde på højskolen; vi forlader haven gennem gitterlågen ved bygningen for patologisk anatomi og går skråt over grønnegården, der også er prydet af 134-årige eller i det mindste næsten 134-årige træer. Den mere alvorlige stil præger dette anlæg; de 12 træer (1 storbl. lind, 2 plataner, 5 parklinde, 1 småbladet elm og 3 skovelme) står i firkant

Den oprindelige hovedindgang til Bindsbølls hovedbygning og festsal fra 1858 med to Vinstokke.

omkring den store plæne med de skråt forløbende gange. Her bag ved den ældste del af hovedbygningen er den strenge og dog smukke stil i de omgivende gamle bygninger på harmonisk måde understreget af det enkle og alvorlige grønne anlæg. Nu kravler vedbend op ad alle de tykke stammer.

Endnu smukkere er dog facaden af den gamle fløj med de stadig eksisterende vinbevoksede piller. To af disse piller er endda beklædt med vinranker, der stammer helt fra starten i 1858; planterne hedder *Vitis aestivalis* og *Vitis vulpina* og er så meget mere interessante, som slyngvæksterne på pillerne foran hovedbygningen er de første udtrykkeligt nævnte planter i dagbogen fra sommeren 1858. Jo, fortiden lever overalt i haven omkring den gamle skole; lige fra det øjeblik, man har passeret den 134-årige, stadig fuldt levedygtige tjørnehæk langs Bülowvej, til man efter rundturen går ind gennem fløj dørene til vestibulen, træffer man overalt

vidnesbyrd om de gamles sans for træagtige planters betydning, både for højskolens undervisning og for det daglige liv.

Noter

1. Oprindelig skrevet til KVL's jubilæumsskrift i 1958 under overskriften »Havens hundredårige træer«; her tilpasset havesituationen idag – med venlig hjælp fra overgartner Mogens Fonnesbech.
2. Dengang hed han Johan Lange; var lærer i botanik ved KVL, direktør for Botanisk Have ved Charlottenborg og udgiver af Flora Danica.
3. Gartneren hed Wagenblast; han havde i forvejen Forsthaven i Charlottenlund som sit virkefelt.

Østrigsk fyr (*Pinus nigra austriaca*) ved biblioteket.